

ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ The Community Based Tourism Potentiality in the Republic of Maldives

กิ่งกนก เสาวภาวงศ์*
ปัญญาพร ธนาวิชานันท์**

บทคัดย่อ

สาธารณรัฐมัลดีฟส์เป็นประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั่วโลก จากสภาพภูมิประเทศที่เป็นหมู่เกาะ จำนวน 1,190 เกาะ และทำเลที่ตั้งกลางมหาสมุทรอินเดีย และได้รับการจัดกลุ่มตามธรรมชาติเป็นเกาะปะการังจำนวน 26 เกาะ ทำให้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ดึงดูดผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกมาท่องเที่ยวในช่วงปี พ.ศ. 2513 รัฐบาลของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ได้มีมาตรการเปิดสัมปทานให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถลงทุนทำที่พักบนเกาะที่ไม่มีคนอยู่อาศัยแบบหนึ่งเกาะหนึ่งโรงแรมจึงทำให้ประเทศสาธารณรัฐมัลดีฟส์กลายเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมแต่เนื่องจากนโยบายการให้สัมปทานแบบหนึ่งเกาะหนึ่งโรงแรมของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแทบไม่ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับชาวพื้นถิ่นเนื่องจากเกาะโรงแรมแต่ละแห่งไม่มีชาวมัลดีฟส์อาศัยอยู่เลย

จากการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ ทำให้เห็นว่าแม้ว่าจะมีทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แต่ยัง

ขาดศักยภาพทั้งในด้านองค์กรภายในชุมชน ด้านการจัดการ และแม้กระทั่งด้านการเรียนรู้ ส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ไม่เป็นรูปธรรมมากนัก ต้องมีการจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น จึงจะส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปธรรม

จากการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ พบว่าสาธารณรัฐมัลดีฟส์มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ยังคงขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนและมีความขัดแย้งกับการรับรู้ภาพลักษณ์ของนักท่องเที่ยว หากจะปรับใช้กับบริบทของประเทศไทย การท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีการสร้างองค์ความรู้ให้กับคนในท้องถิ่นตลอดจนสร้างภาพลักษณ์ของวิถีชีวิตให้กับนักท่องเที่ยว จึงจะทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างแท้จริงและก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ศักยภาพ / การท่องเที่ยวโดยชุมชน / สาธารณรัฐมัลดีฟส์

*อาจารย์ประจำ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**อาจารย์ประจำ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

Abstract

The Republic of Maldives is a tourist destination that is popular around the world. Having the terrain of 1,190 islands, Maldives is located in the central Indian Ocean and the islands are grouped into 26 coral reef islands, which have unique tourist resources, attracting people from all over the world. In 1983, the government of the Republic of Maldives has opened a concession to both domestic and foreign accommodation investment on uninhabited island. The policy "One Island One Hotel" was so successful the Republic of Maldives became a popular destination, but with local people, because each island has no Maldivian inhabitants.

Considering the Republic of Maldives' community-based tourism potential, in spite of its outstanding natural and cultural resources,

The country is still lacking of community organization, tourism management and educational program, hence the need to develop the country's tourism community participation to make tourism industry in the country more concrete.

From the study of the country's potential, The Republic of Maldives had community-based tourism potentiality, but still lacking of community organization, having conflict with tourist brand image, being capable to develop with Thailand tourism model to create community knowledge-base and Maldives' way of life image which would develop the country's tourism potential to establish sustainable tourism in the Republic of Maldives.

Keywords: Community-Based / Tourism Potentiality / The Republic of Maldives

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักให้กับนานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ เป็นเอกลักษณ์ โดยองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวโลก ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการจัดความยากจน (UNWTO, 2014) และจากสถิติการเดินทางของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2559 พบว่าทั่วโลกมีการเดินทางถึง 1,235 ล้านคน และก่อให้เกิดรายได้ถึง 1.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเฉพาะในพื้นที่เอเชียแปซิฟิก (UNWTO, 2016) นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้สู่ชุมชน และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนให้ดีขึ้น ดังที่องค์การการท่องเที่ยวโลกได้กล่าวไว้ในจรรยาบรรณการการท่องเที่ยวโลกในข้อที่ 7 ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการกระจายรายได้สู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียม (UNWTO, 2004)

สาธารณรัฐมัลดีฟส์เป็นประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั่วโลก จากสภาพภูมิประเทศที่เป็นหมู่เกาะจำนวน 1,190 เกาะ

และทำเลที่ตั้งกลางมหาสมุทรอินเดีย และถูกจัดกลุ่มตามธรรมชาติเป็นเกาะปะการังจำนวน 26 เกาะ ทำให้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ดึงดูดผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกมาท่องเที่ยวโดยในปี พ.ศ. 2559 มีนักท่องเที่ยวจำนวนกว่า 1.234 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2559 ทำรายได้เข้าสู่ประเทศประมาณ 2.664 ล้านดอลลาร์ ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากเพิ่มขึ้นจาก 0.931 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2554 และ (UNWTO, 2016)

จากการที่มีสภาพภูมิประเทศที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์อันประกอบด้วยหมู่เกาะปะการัง 1,190 แห่ง ที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ 90,000 ตารางกิโลเมตร ในมหาสมุทรอินเดีย หมู่เกาะเหล่านี้ถูกจัดกลุ่มตามธรรมชาติเป็น 26 เกาะปะการัง แต่ละเกาะล้อมรอบไปด้วยทะเล มีทัศนียภาพที่งดงาม นอกจากนี้จากสภาพภูมิศาสตร์ดังกล่าวจึงเหมาะแก่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลต่างๆ เช่น กิจกรรมตกปลา กิจกรรมดำดิ่ง กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมดำน้ำ และกิจกรรมดูปลาโลมา กิจกรรมต่างๆ ล้วนแต่เป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากนานาประเทศเดินทางมาเยือน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงทำให้มีการ

ลงทุนเพื่อก่อสร้างรีสอร์ทที่เป็นจำนวนมาก และมีการสร้างบริการที่เป็นมาตรฐานสากลจึงทำให้นักท่องเที่ยวที่ไปมองภาพสาธารณรัฐมัลดีฟส์เป็นภาพของรีสอร์ทและการบริการที่เป็นมาตรฐานสากลตามที่โรงแรมและรีสอร์ทต่างๆ ได้วางไว้ จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ได้วางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรายได้ให้กับประชาชนท้องถิ่น เนื่องจากเกิดปัญหาด้านการกระจายรายได้ แม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะสร้างรายได้ และก่อให้เกิดการจ้างงานของชาวมัลดีฟส์ แต่ทว่ายังมีการจ้างงานจากชาวต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้ชาวมัลดีฟส์ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประมง และการใช้แรงงานขั้นพื้นฐาน (Ministry of Tourism Art and Culture, Republic of Maldives, 2013) แม้ว่าสาธารณรัฐมัลดีฟส์จะเป็นประเทศที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ทว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวมักพักตามโรงแรมและรีสอร์ทต่างๆ ไม่ได้สัมผัสวิถีชีวิตของชาวมัลดีฟส์ จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับประชาชนในท้องถิ่นเท่าที่ควร ซึ่งขัดกับหลักจรรยาบรรณการท่องเที่ยวโลกหลักที่ 5 ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ซึ่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนั้นก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต (UNWTO, 2004)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีความนิยมในกระแสโลก ในปี 2017 UNWTO ได้ประกาศให้เป็นปีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (UNWTO, 2016) โดยเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2556) ดังนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่ว่าจะในบริบทของประเทศใดก็ตามควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยหนึ่งในหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือการเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน (สมบัติ กาญจนกิจ, 2557)

จากกระแสการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่กำลังได้รับการส่งเสริมในปัจจุบันดังนั้นบทความวิชาการบทความนี้จึงทำการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทยอย่างยั่งยืนในอนาคต

การท่องเที่ยวของมัลดีฟส์

ประเทศสาธารณรัฐมัลดีฟส์ เป็นหมู่เกาะในมหาสมุทรอินเดีย อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอินเดีย ซึ่งประกอบด้วยหมู่เกาะปะการังจำนวน 26 กลุ่มรวม 1,190 เกาะ โดยมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 200 เกาะ และได้รับการพัฒนาเป็นโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยวจำนวน 74 เกาะ โดยอาศัยการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยว, 2550) โดยมีลักษณะภูมิประเทศหลักเป็นหมู่เกาะปะการัง (Atoll) ซึ่งลักษณะภูมิประเทศแบบหมู่เกาะปะการังนั้น (Atolls) มาจากคำว่า atholhu ในมัลดีฟส์ซึ่งหมายถึงหมู่เกาะซึ่งเป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เกิดจากซากปะการังทับถมจนเกิดเป็นแผ่นดิน การท่องเที่ยวของประเทศสาธารณรัฐมัลดีฟส์เริ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2513 รัฐบาลของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ได้มีการเปิดสัมปทานให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถลงทุนทำที่พักบนเกาะที่ไม่มีคนอยู่อาศัยแบบ หนึ่งเกาะหนึ่งโรงแรม ในกลุ่มหมู่เกาะปะการังทั้งหมด 10 แห่งจาก 26 แห่ง จึงทำให้ประเทศสาธารณรัฐมัลดีฟส์กลายเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมของคู่รักและคู่สมรสที่มามีน้ำผึ้งพระจันทร์ และยังเป็นแหล่งตากอากาศสุดโรแมนติก โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูงเพราะค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวอาจสูงถึง 700 ดอลลาร์สหรัฐต่อหัวต่อวัน (นันท์นรี พานิชกุล, 2556) นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานที่มีชื่อเสียงในระดับโลก เช่น กิจกรรมกีฬาทางน้ำ กิจกรรมดำน้ำ กิจกรรมดูปลาโลมา และกิจกรรมตกปลา (Naseer, 1997) นอกจากนี้จากการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงทำให้โรงแรมและรีสอร์ทต่างๆ มีการให้บริการสปา ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมยอดนิยมของนักท่องเที่ยวของมัลดีฟส์ โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ที่ก่อให้เกิดรายได้เฉลี่ยต่อหัวของ

ประชากรประมาณร้อยละ 30 ของรายได้ทั้งหมด (Ministry of Tourism, Arts and Culture, 2013) จึงทำให้การท่องเที่ยวกลายเป็นหัวใจสำคัญของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ ซึ่งรัฐบาลของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศอย่างเต็มที่ ทั้งในด้านนโยบายการลงทุนของนักลงทุนชาวต่างประเทศ และนโยบายการสร้างสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2556) ได้ให้นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนคือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษอย่างยั่งยืน (อพท.) (2553) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

พิมพะระวี โรจนรุ่งสัจย์ (2553) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวชุมชนไว้ว่า เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เน้นผลประโยชน์เพื่อชุมชน ดังนั้นการท่องเที่ยวลักษณะนี้จึงเป็นความหวังของชุมชนในด้านการนำรายได้มาสู่ชุมชน โดยมีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชนคือ (1) กลุ่มคนที่อยู่รวมกัน เป็นเจ้าของในพื้นที่หนึ่งร่วมกัน และเกิดกระบวนการการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนนั้นขึ้น (2) มีปฏิสัมพันธ์ในสังคมของคนแต่ละคน จนรวมเป็นการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนและองค์กรในเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

นอกจากนี้ ชมพูนุท ภาณุภาส (2559) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการ และมีแนวทางการจัดการที่มุ่งเน้นให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม โดยยังคงรักษาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจนวิถี

ชีวิตของคนในชุมชน ตลอดจนคนในชุมชนมีโอกาสในการบริหารจัดการ และพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

ผู้วิจัยขอสรุปว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และสามารถนำรายได้มาสู่ชุมชน และก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถแบ่งองค์ประกอบได้เป็น 4 องค์ประกอบ คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรภายในชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ (พจนา สวนศรี, 2546)

การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐานของสาธารณรัฐมัลดีฟส์

การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐานของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ตามองค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 องค์ประกอบ ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรภายในชุมชน ด้านการจัดการและด้านการเรียนรู้ ได้ดังนี้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม สาธารณรัฐมัลดีฟส์นั้นมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยประชาชนชาวมัลดีฟส์ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด จึงทำให้วัฒนธรรมประเพณีของชาวมัลดีฟส์มีความเป็นเอกลักษณ์ที่ผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตชาวเกาะ และวิถีของชาวมุสลิม โดยวิถีชีวิตของชาวมัลดีฟส์นั้นมีการพึ่งพาธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของหมู่เกาะ จึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นจุดเด่นของศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐานของสาธารณรัฐมัลดีฟส์

2. ด้านองค์กรภายในชุมชน สาธารณรัฐมัลดีฟส์มีระบบสังคมที่เข้าใจกัน ชาวบ้านในเกาะมีความปรองดอง และมีวิถีชีวิตที่พึ่งพากันภายในชุมชน แต่ยังคงขาดความเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านยังคงค่อนข้างขาดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

ดังนั้นควรต้องมีการพัฒนาองค์กรภายในชุมชนให้เข้มแข็ง และส่งเสริมความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. ด้านการจัดการ แม้ว่าสาธารณรัฐมัลดีฟส์จะมีชุมชนที่เข้าใจกัน แต่ยังไม่มีการกำหนดกฎ กติกาด้านการท่องเที่ยวและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม องค์กรหลักที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐมัลดีฟส์

4. ด้านการเรียนรู้ ปัจจุบันยังขาดกิจกรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชน และวัฒนธรรมของชาวมัลดีเวียน จึงควรส่งเสริมให้มีการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับ ผู้มาเยือน แต่เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังสาธารณรัฐมัลดีฟส์จะพักโรงแรมหรือรีสอร์ทในเกาะที่ไม่มีคนอาศัยอยู่จึงทำให้ยากต่อการส่งเสริม กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความเข้าใจในวิถีชุมชนและ วัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ ทำให้เห็นว่าแม้ว่าจะมีทรัพยากร ธรรมชาติ และทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

แต่ยังขาดศักยภาพทั้งในด้านองค์กรภายในชุมชน ด้าน การจัดการ และแม้กระทั่งด้านการเรียนรู้ ส่งผลให้การท่องเที่ยว โดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ไม่เป็นรูปธรรมมากนัก ต้องมีการจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น จึงจะส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปธรรม

การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของ การท่องเที่ยวโดยชุมชนในสาธารณรัฐมัลดีฟส์

การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถปรับใช้ได้ในปีบริบท ของแต่ละชุมชน เนื่องจากแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมก็มีความแตกต่างกัน แต่ว่าหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการมีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าของพื้นที่ในการสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน จากการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของสาธารณรัฐมัลดีฟส์จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐมัลดีฟส์ มีศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนสูงและสามารถนำมา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนในสาธารณรัฐมัลดีฟส์ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์จุดแข็ง และจุดอ่อนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์

จุดแข็ง	จุดอ่อน
- มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นเอกลักษณ์	1. ขาดการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็น ฐาน เน้นการส่งเสริมการลงทุนเพื่อก่อสร้างที่พักในเกาะที่ไม่มีคนพักอาศัย
- มีประชากรจำนวนไม่มาก และมีเกาะที่มี ประชาชนพักอาศัยไม่มากนักจึงทำให้ง่าย ต่อการบริหารจัดการ	2. นักท่องเที่ยวขาดโอกาสในการสัมผัสวิถีชีวิต ชาวท้องถิ่น
- เครือข่ายประชาชนเข้มแข็งในแต่ละเกาะ ประชาชนจะรู้จักและคุ้นเคยกัน	3. องค์กรความรู้ในด้านการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนยังไม่แพร่หลายในกลุ่มคนท้องถิ่น

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า จุดแข็ง ของการท่องเที่ยว โดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์มีจุดแข็งหลัก คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์และเป็นเอกลักษณ์ อีกทั้งยังมีประชากรจำนวนไม่มาก และมีเครือข่ายของ ประชาชน ซึ่งจุดอ่อนหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของมัลดีฟส์คือการที่นักท่องเที่ยวขาดโอกาสในการสัมผัส วิถีชีวิตของชาวเมืองท้องถิ่น และชาวเมืองก็ขาดองค์ความรู้ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดย

ชุมชน นอกจากนี้การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนแสดงให้เห็นว่า องค์ความรู้เป็นเรื่องสำคัญ การจะทำให้การท่องเที่ยว โดยชุมชนประสบความสำเร็จได้นั้น การเสริมสร้างองค์ ความรู้ให้แก่ชุมชนควรเป็นนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ในระดับชาติ เพราะการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นเครื่องมือ ที่สามารถแก้ปัญหาผลกระทบต่างๆ ได้ อีกทั้งยังสามารถ รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีวัฒนธรรมให้คงอยู่ได้ เป็นอย่างดี

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์

โอกาส	อุปสรรค
1. มีโอกาสพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน	1. มีประเทศคู่แข่งในอาเซียน
2. มีโอกาสสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวมัลดีฟส์ที่ยั่งยืน	2. มีภาวะสิ่งแวดล้อมด้านน้ำทะเลสูงขึ้น และเสี่ยงต่อการถูกน้ำท่วม
3. มีโอกาสจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในประเทศด้วยการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	3. การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนจากต่างชาติ ทำให้เกิดการรั่วไหล (Leakage) ของรายได้จากการท่องเที่ยวและไม่เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของมัลดีฟส์
4. มีสายการบินต้นทุนต่ำเดินทางในเส้นทางบินสู่เมืองมาเล่ สาธารณรัฐมัลดีฟส์ ส่งผลให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น	

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวโดยชุมชนสาธารณรัฐมัลดีฟส์ มีจุดแข็งหลักคือ มีโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน โดยสาธารณรัฐมัลดีฟส์มีโอกาที่จะสร้างแบรนด์ด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนมีโอกาสที่ดีในการจัดการทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลอดจนปัจจุบันมีสายการบินต้นทุนต่ำที่เปิดเส้นทางบินไปยังประเทศสาธารณรัฐมัลดีฟส์มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวสู่ประเทศสาธารณรัฐมัลดีฟส์มากขึ้น และเป็นโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งการท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศ และการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำหรับด้านอุปสรรคของสาธารณรัฐมัลดีฟส์นั้น อุปสรรคที่สำคัญคือการแข่งขันทางด้านการท่องเที่ยวโดยมีประเทศคู่แข่งหลักเป็นประเทศในเขตอาเซียน และการลงทุนที่ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนจากต่างชาติซึ่งส่งผลต่อการรั่วไหลของรายได้ของประเทศ ซึ่งส่งผลให้ไม่เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้อุปสรรคในปัจจุบันที่ประเทศสาธารณรัฐมัลดีฟส์กำลังเผชิญอยู่คือภาวะสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นและเสี่ยงต่อการถูกน้ำท่วมของประเทศ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

แม้ว่าสาธารณรัฐมัลดีฟส์จะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์เป็นเอกลักษณ์ และมีผู้คนที่เป็นมิตรพร้อมช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และมีความเป็นเจ้าบ้านที่ดี แต่ว่ายังไม่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นชุมชนเป็น

ฐานมากนัก ส่วนใหญ่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐมัลดีฟส์นั้นจะเน้นการท่องเที่ยวในรีสอร์ทซึ่งเอกชนเป็นผู้ลงทุน และยิ่งไปกว่านั้น เอกชนที่ลงทุนในการท่องเที่ยวของมัลดีฟส์ส่วนใหญ่มักเป็นวิสาหกิจข้ามชาติ รวมทั้งการจ้างพนักงานก็เป็นการจ้างแรงงานข้ามชาติเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวได้ตามมาตรฐานสากล (Ministry of Tourism, Arts and Culture, 2013) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการจ้างงานของสาธารณรัฐมัลดีฟส์แล้วนั้น สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณรัฐมัลดีฟส์โดยตรง คือการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น และการนำเสนอภาพลักษณ์ของประเทศในรูปแบบที่เป็นจริง ๆ ซึ่งการที่นักท่องเที่ยวไม่ได้สัมผัสชุมชนท้องถิ่นแท้ๆ ทำให้ไม่ทราบถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของวิถีชีวิตชาวเล และวิถีชีวิตของชาวมุสลิม ซึ่งการที่นักท่องเที่ยวไม่ได้ทราบถึงวิถีชีวิตที่แท้จริงของชาวมัลดีเวียนทำให้การเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอันดีงามหายไป ซึ่งตามจริงแล้วหากจะพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรมีการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย เมื่อไม่เกิดการเรียนรู้นักท่องเที่ยวอาจทำผิดต่อกฎระเบียบต่างๆ ของชาวมัลดีเวียน เช่น ชาวมัลดีเวียนส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมซึ่งค่อนข้างเคร่งศาสนามาก โดยมีกฎหมายของศาสนา โดยเฉพาะเรื่องของการแต่งตัวว่าต้องแต่งตัวให้มิดชิด เช่น สุภาพสตรีจะสามารถเปิดให้เห็นได้แค่ใบหน้า ข้อมือ และข้อเท้าเท่านั้น การที่นักท่องเที่ยวไม่ทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวแต่งกายไม่เหมาะสมอย่างการใส่บิกินีในที่สาธารณะ ซึ่งเป็นเรื่องที่ขัดต่อจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นการไม่ส่งเสริมความเข้าใจอันดี

ของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นขัดต่อหลักจรรยาบรรณการท่องเที่ยวโลกข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวสร้างความเข้าใจและความนับถือร่วมกันระหว่างคนและสังคม (UNWTO, 2004) การขัดต่อจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นนั้นจะส่งผลต่อความเป็นเจ้าบ้านที่ดีของชาวมัลดีฟส์โดยตรง อาจส่งผลก่อให้เกิดกระแสการต่อต้านนักท่องเที่ยว

เนื่องจากนโยบายการให้สัมปทานแบบหนึ่งเกาะหนึ่งโรงแรมของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแทบไม่ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับชาวพื้นถิ่นเนื่องจากเกาะโรงแรมแต่ละแห่งไม่มีชาวมัลดีฟส์อาศัยอยู่เลย (นันท์นรี พานิชกุล, 2556) จึงอาจทำให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนได้ยาก แต่ในปัจจุบันมีชุมชนท้องถิ่นบางส่วนที่อาศัยอยู่บนเกาะได้ผันตัวเองมาเป็นผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และได้เปิดธุรกิจเกี่ยวกับเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น เกสต์เฮาส์ รีสอร์ท ร้านอาหาร หรือแม้กระทั่งร้านสะดวกซื้อและร้านขายสินค้าที่ระลึก จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มีงบประมาณไม่สูงมากสามารถท่องเที่ยวประเทศสาธารณรัฐมัลดีฟส์ได้โดยการเลือกที่พักประเภทดังกล่าว จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์ พบว่าสาธารณรัฐมัลดีฟส์มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ แต่เนื่องจากขาดองค์ความรู้

จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนไปได้ไม่ไกลนัก นอกจากนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนของสาธารณรัฐมัลดีฟส์อาจขัดแย้งกับการรับรู้ภาพลักษณ์ของนักท่องเที่ยวที่รับรู้แต่ความหรูหราและสะดวกสบายของบริการจากรีสอร์ทชั้นนำที่มีจำนวนมากในประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนสิ่งที่สำคัญที่สุดคือองค์ความรู้ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และดึงให้ชุมชนมาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงในฐานะเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่เท่าการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของการพัฒนาซึ่งอุปสรรคสำคัญก็คือภาวะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น ซึ่งปัญหานี้ อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนท้องถิ่นให้มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตนี้อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หากนำการวิเคราะห์นี้มาปรับใช้กับบริบทของประเทศไทยการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีการสร้างองค์ความรู้ให้กับคนในท้องถิ่นตลอดจนสร้างภาพลักษณ์ของวิถีชีวิตให้กับนักท่องเที่ยว จึงจะทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างแท้จริงและก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอันเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2550). สาธารณรัฐมัลดีฟส์. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2560, จาก <http://sameaf.mfa.go.th/th/country/south-asia/detail.php?ID=10#1>.
- ชมพูนุท ภาณุภาส. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวนโดยชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทน์รี พาณิชกุล. (2556). มัลดีฟส์ ความพิศุทธิ์ที่ปลูกแล้ว. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.tcdc.or.th/creativethailand/article/CreativeCity/19604>.
- พจนา สนวนศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพฯ: มายด์กราฟิก.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). การท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2556). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2560, จาก http://www.cbt-i.org/?ge=show_pages&gen_lang=20112012094103.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2557). นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Naseer, A. (1997). *Profile and Status of Coral Reefs in the Maldives and Approaches to Its Management*. [Online]. Retrieved October 20, 2017, from <http://www.fao.org/docrep/x5627e/x5627e0a.htm>.
- Ministry of Tourism, Arts and Culture. (2013). *Fourth Tourism Masterplan 2013–2017*: Ministry of Tourism, Arts and Culture. Republic of Maldives.
- UNWTO. (2004). *Global Code of Ethics for Tourism*. [Online]. Retrieved December 26, 2017, From <http://ethics.unwto.org/en/content/global-code-ethics-tourism> .
- UNWTO. (2014). *Tourism and Poverty Alleviation*. [Online]. Retrieved December 26, 2017, From <http://step.unwto.org/content/tourism-and-poverty-alleviation-1> .
- UNWTO. (2016). *Compendium of Tourism Statistics dataset*. [Online]. Retrieved December 26, 2017, From <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.5555/unwtotfb0462010020112015201611>.
- UNWTO. (2016). *UNWTO Tourism Highlight 2017 Edition*. [Online]. Retrieved December 26, 2017, From <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029>.

